

ARKEOLOGISK UTREDNING 2023

Jonas Carlsson

ARKEOLOGISK UTREDNING VÄSTER OM FALKENBERG

Halland, Falkenberg kommun, Stafsinge s:n, Fastigheterna Snickaren 10 m.fl.

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2023:64

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2023

Arkeologisk utredning 2023

Bild framsida: Grävt schakt inom plan yta, industrifastigheter i bakgrunden.

Mot sydväst. (Fotonr. 2023-65-3), Foto: Jonas Carlsson

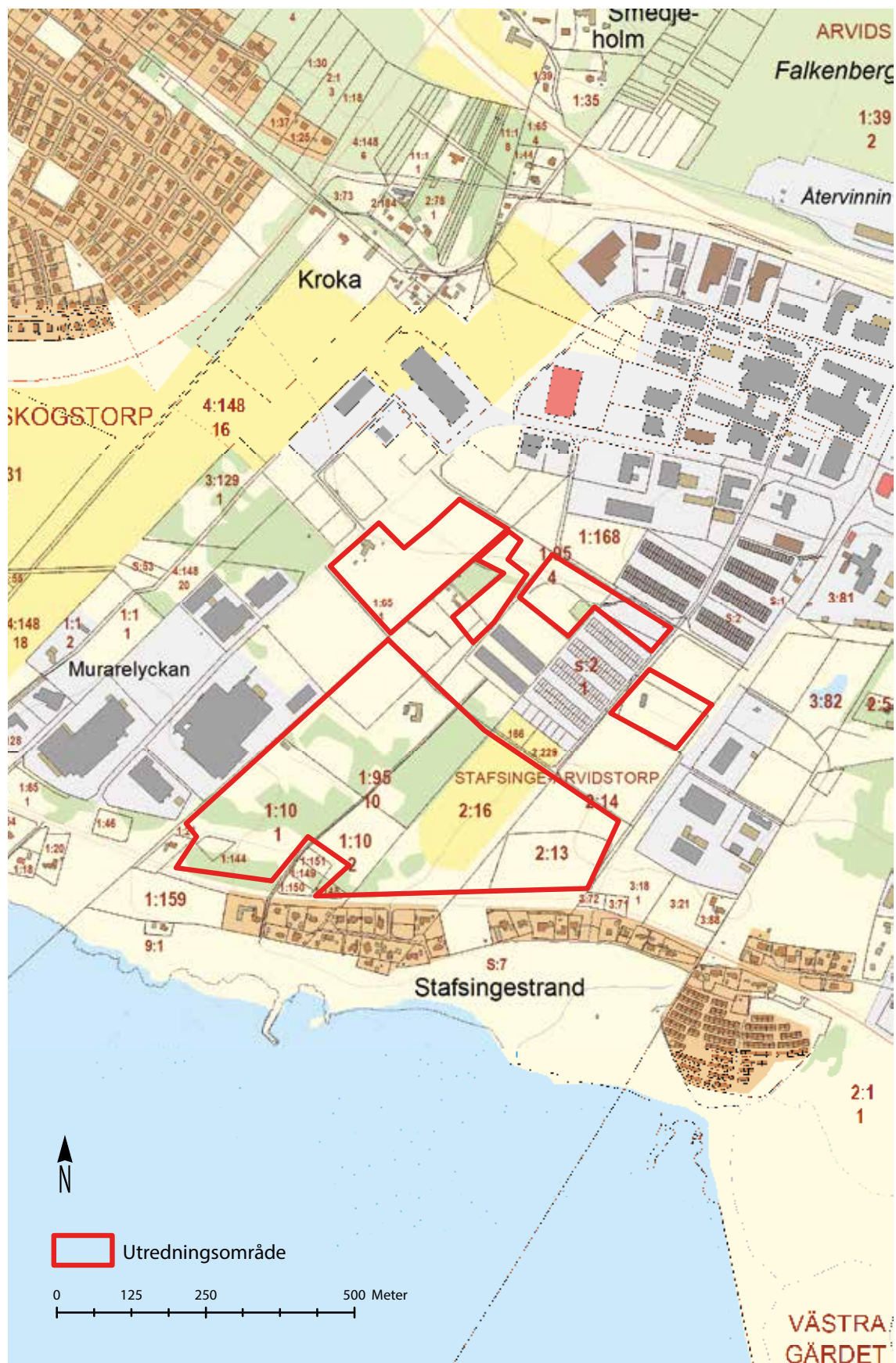
Form och layout: Kulturmiljö Halland

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet

Ärende nr ms2006/02316.

INNEHÅLL

Sammanfattning	3
Bakgrund	3
Topografi och fornlämningsmiljö	3
Syfte och metod	5
Resultat	7
Delområde 1	7
Delområde 2	8
Delområde 3	10
Tolkningsförslag	12
Åtgärdsförslag	12
Referenser	12
Tekniska och administrativa uppgifter	12
Bilaga 1 Fotolista	
Rapporter Kulturmiljö Halland 2022 och 2023	22

Figur 1. Utredningsområdet markerat på fastighetskartan. Skala 1:10 000

SAMMANFATTNING

Falkenberg kommun ämnar detaljplanelägga flertalet fastigheter direkt väster om Falkenberg, bland annat fastigheterna Arvidstorp 1:10, Snickaren 10 och Smedjeholm 1:46. I samband med detta utförde arkeologer från Kulturmiljö Halland en arkeologisk utredning. Arbetet utfördes genom sökschaktning och inventering. Sammanlagt 50 sökschakt grävdes varav 10 stycken av dessa var djupschakt. Inget av arkeologiskt intresse påträffades inom utredningen. Kulturmiljö Halland förordar inga ytterligare arkeologiska insatser innan exploatering kan ta vid.

BAKGRUND

I samband med att Falkenbergs kommun detaljplanelägger flertalet fastigheter (Arvidstorp 1:10, Snickaren 10, Smedjeholm 1:46 med flera), utförde arkeologer från Kulturmiljö Halland en arkeologisk utredning på uppdrag av länsstyrelsen enligt beslut 431-8209-2021. Utredningen utfördes genom sökschaktning samt inventering. Fältarbetet utfördes i mitten av mars 2023 under blandade väderförhållanden.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

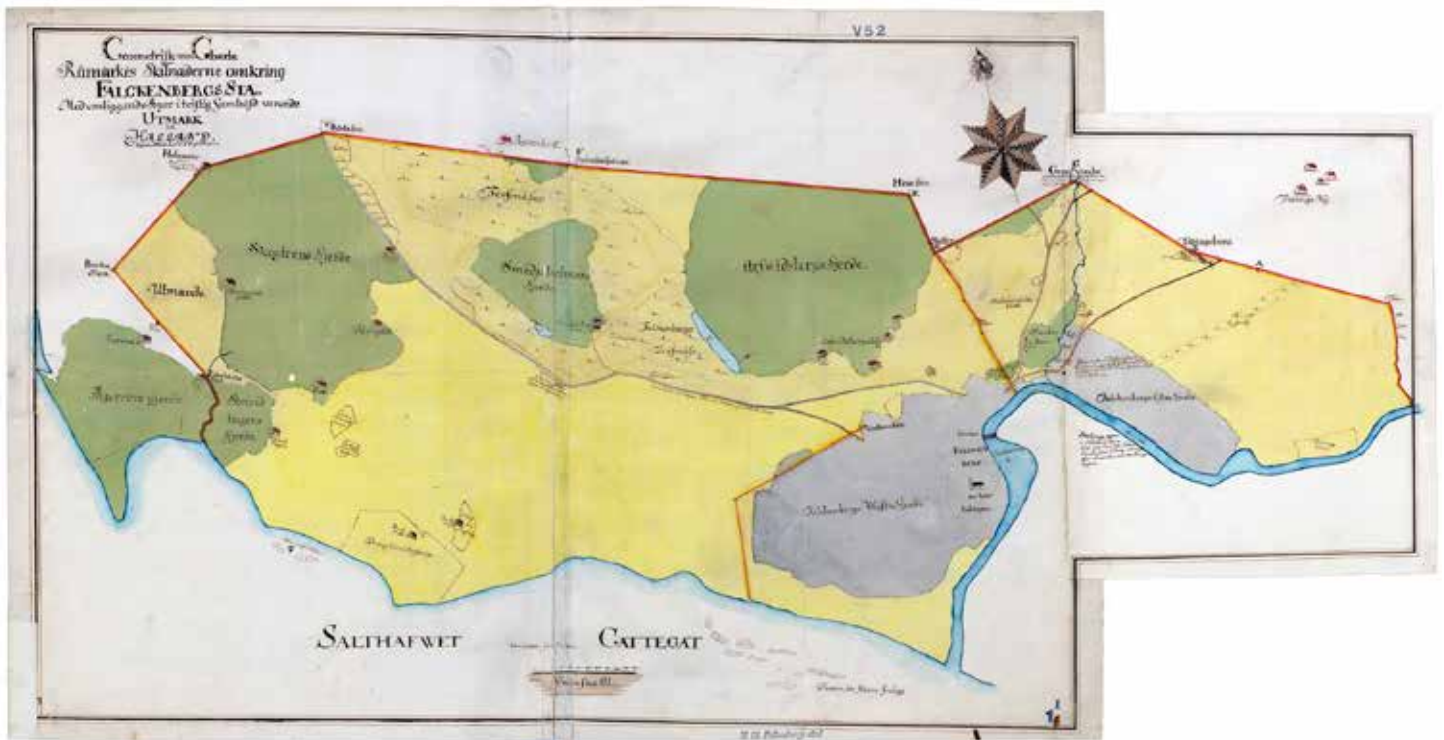
Utredningsområdet är beläget direkt väster om Falkenberg stad. Det uppgår till ca 244 000 kvadratmeter och utgörs av ytor som separeras av befintlig bebyggelse och vägar. Området utgörs av låglänt terräng som

reser sig cirka 5–10 meter över havet och är kantrat och kluvet av industrifastigheter. Mot norr reser sig landskapet marginellt och nyttjas idag främst för jordbruk. Till söder finns ett radband med villor innan kusten tar vid. Delytorna utgjordes delvis av plan gräsmark, delvis av skogsområden. I utredningsområdets sydöstra del hade även dammar anlagts och kullar byggts upp av materialet som tagits upp vid anläggandet av dammarna. Ytor undantogs också då dessa var upplåtna för annat bruk, bland annat till återvinningscentral. Därtill fanns växtarten Parkslide inom området, vilken i högsta mån undveks att schakta kring då den är en invasiv art som lätt får spridning om den hanteras inkorrekt.

I utredningsområdets närområde finns enbart ett fåtal fornlämningar registrerade. Söder om ytan har sten-

Figur 2. Fornlämningar i utredningsområdets närhet. Skala 1:10 000

Figur 3. 1777 års karta över gränsdragningar väster om Falkenberg där utredningsområdet ligger strax nedanför kartans centrum.

sättningen L1997:6061 funnits men denna är undersökt och borttagen. Även en båtlänning, L1997:5410 finns söder om området. Till norr fanns en lokal där misstänkta ugnslämningar tidigare påträffats, L2022:5310, dock utgick dessa anläggningar vid förundersökning 2022. Direkt öster om ytan finns en skålgrop på ett block, L1997:6130, samt lägenhetsbebyggelse, L1997:5565. Under historisk tid förefaller utredningsområdet med omnejd brukats som åkermark.

SYFTE OCH METOD

Uppdragets syfte var att utröna förekomsten av under mark okända fornlämningar och att ta reda på om dessa eventuella fornlämningar skulle kunna komma att beröras av det planerade arbetsföretaget. Resultatet skulle ge länsstyrelsen underlag för fortsatt tillståndsprövning samt underlag inför eventuella fortsatta arkeologiska åtgärder.

Sökschaktningen utfördes med en traktorgrävare utrustad med 1,6 meter bred planskopa. Möjligheten att fritt förlägga schakten var delvis begränsade. Där öppnare ytor fanns förlades schakten i längdriktning relativt till utredningsområdet. På flertalet delområden medförde bland annat bebyggelse, rivningsmassor, kablar, växtlighet eller topografi att sökschakten

fick förläggas enligt rådande tillgänglighet. Vissa ytor fick också helt undantas sökschaktning då hinder så som markupplåtelser, Parkslide och skogspartier förelåg. Dessa för grävmaskin otillgängliga ytor inventerades i stället översiktligt, dock kunde inget av arkeologiskt intresse observeras. Inom mikrotopografiskt lämpliga ytor grävdes även djupschakt i syfte att finna eventuella överlagrade boplatser.

Schakt och anläggningar fotograferades och mättes in med NRTK-GPS, geodata efterbehandlades i programvarorna Intrasis 3.2 och ArcGIS 10.8.

Figur 4. Översikt av sök- och djupschakt inom utredningsområdet. Skala 1:6 000

RESULTAT

Totalt över utredningsområdet grävdes 50 schakt till en sammanlagd längd av 1016 löpmeter, av dessa var 10 stycken djupschakt till en total längd av 82 meter och grävdes till ett djup av 1,5–2,5 meter. Samtliga djupschakt släntades. Totalt öppnades en yta av 1631 kvadratmeter. Till följd av utredningsområdets storlek samt utformning redovisas resultaten mer ingående uppdelat i delområden.

Delområde 1

Delområdet utgörs av utredningsområdets nordvästra delar och innefattar en svagt sydvästsluttande gräsplan som bryts av stengården, promenadstråk, smärre

skogsdungar samt längst i väst av rivningsmassor och i sydväst av en sumphåla. I norra delen av delområdet stiger terrängen till cirka 10 meter över havet, inom dessa partier förekommer mesolitiska boplatser *något* mer vanligen än övriga platser, varpå djupschakt för-lades där.

Inom delområdet grävdes 25 schakt, varav sex var djupschakt. Sammanlagt uppgick delområdets schakt till en längd av 461 löpmeter, av dessa var 48 meter djupschakt. Matjorden var 0,2–0,4 meter tjock och undergrunden utgjordes av brun sand med omväxlande inslag av grus och sporadiska stenar. I den södra och sydvästra delen av delområdet trängde vatten upp in i schakten och bitvis var matjordens lägre parti

Figur 5. Delområde 1 med sök- och djupschakt. Nummer vid schakt avser OS-nr. Skala 1:2 500

något torvig. Detta kan ha sin förklaring i den sump-håla som fanns i samma del av ytan. Djupschakten grävdes till ca 1,5–2 meters djup. Inga exakta lagermätningar kunde utföras eftersom schakten ej beträddes. Trots slantning var schaktväggarna mycket instabila, sannolikt hade det ihärdiga regn som föll under utredningen en destabiliserande effekt. I djupschakten kunde den bruna sanden som följde matjorden observeras fortsätta till ca 0,8–1 meters djup, varpå det övergick till en något ljusare finkornigare sand som fortsatte till ca 1,5–2 meters djup. Vid denna nivå framkom en grå siltig lera med inslag av sten. Inget av arkeologiskt intresse kunde påträffas inom något schakt.

Delområde 2

Delområdet utgörs av utredningsområdets nordöstra och östra delar och innefattar delvis ett par flacka gräspartier, men även ytor som förstörts av recent aktivitet. Exempelvis bestod ett parti av påfört grus och makadam. Ett annat parti hade banats ned till under matjordsnivå, troligtvis i samband med angränsande

byggnation. Därtill fanns rivningsmassor både över och under mark. Sammantaget var delområdet relativt svårchaktat.

Inom delområdet grävdes sju schakt, varav ett var djupschakt. Sammanlagt uppgick delområdets schakt till en längd av 141 löpmeter, av dessa utgjordes sju meter av djupschakt. Matjorden var 0,2–0,35 meter tjock och undergrunden utgjordes av brun sand med omväxlande inslag av grus och sporadiska stenar. Därtill framkom rivningsmaterial så som betong och äldre rör i delområdets östra parti, troligtvis nedblandat i samband med rivning av byggnad i recent tid. Djupschaktet grävdes i det parti där matjord samt uppskattningsvis 0,5–0,8 meter undergrund sedan innan hade avlägsnats, därmed uppgick djupschaktet till ett djup av ca 1 meter under befintlig marknivå. Cirka 0,5m ner i schaktet övergick den bruna sanden till gråbrun sand med rikligt inslag av stenar, cirka 0,2–0,5 meter stora. Inget av arkeologiskt intresse kunde påträffas inom något schakt.

Figur 6. Djupschakt OS274. Mot norr. Foto nr 2023-65-1. Foto: Jonas Carlsson.

Figur 7. Delområde 2 med sökschakt. Nummer vid schakt avser OS-nr. Skala 1:2500

Figur 8. Sökschakt OS274, mitt i schaktet framkom recenta rivningsmassor. Mot öst. Foto nr 2023-65-4. Foto: Jonas Carlsson.

Delområde 3

Delområdet upptar mer än hälften av utredningens totala areal, dock till följd av skog, markupplåtelse, Parkslide, avrinningsdammar och VA-ledningar var de facto tillgänglig yta mer begränsad. Åtkomliga ytor utgjordes av flacka eller lätt kuperade gräsytor med inslag av enstaka träd.

Inom delområdet grävdes 18 schakt, varav tre var djupschakt. Sammanlagt uppgick delområdets schakt till en längd av 417 löpmeter, av dessa utgjordes 27

meter av djupschakt. Matjorden var 0,3–0,4 meter tjock och undergrunden utgjordes av brun sand med omväxlande inslag av grus och sporadiska stenar. Bitvis var spår från recent plogning synlig i undergrunden. I delområdets östra halva trängde vatten upp ur schaktens botten. Djupschakten förlades till ett mikrotopografisk läge som vid högre havsnivå bör ha utgjort en mindre bukt, varpå förhoppningen var att samma bukt skall ha funnits även innan postglaciala transgressionen. Av djupschakten framgick att undergrundens bruna sand efter cirka 0,7–1 meter övergick

Figur 9. Delområde 3 med sök- och djupschakt. Nummer vid schakt avser OS-nr. Skala 1:5 000

till en ljusare varvad sand, sannolikt tillkommen vid postglaciala transgressionen. Vid cirka 2–2,5 meters djup framkom grå sand blandat med grus innehållande relativt rikligt med stenar, främst i storleksordningen 0,2–0,5m. Den gråa sjösanden kom i samma nivå genom samtliga djupschakt, yrkande för att bukten skapats i samband med postglaciala transgres-

sionen. Djupschakten var även här mycket instabila, och trots släntning kollapsade sidorna. I syfte att hitta eventuella föremål togs material upp i grävskopan från de undre lagerna och söktes genom med handredskap. Inget av arkeologiskt intresse kunde påträffas inom något schakt.

Figur 10. Djupschakt OS459. Vatten kryper upp i botten av schakt. Mot sydöst. Foto nr 2023-65-5. Jonas Carlsson.

Figur 11. Översikt vid OS447. Vatten kryper upp i södra delen av schaktet. Mot syd. Foto nr 2023-65-6. Jonas Carlsson.

TOLKNINGSFÖRSLAG

Inget av arkeologiskt intresse påträffades inom utredningen. Sannolikt har ytan under förhistorisk tid varit mycket fuktig till följd av då högre havsnivåer samt har ytan sannolikt varit mycket exponerad för vind från havet, och då utgjort mindre fördelaktiga lägen för boplatser med husbyggnader. Om ytan nyttjats bör det varit för utmarkaktiviteter eller färdväg till kusten för fiske eller dylika marina aktiviteter.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

KMH förordar inga ytterligare arkeologiska insatser inom utredningsområdet innan exploatering kan ta vid.

REFERENSER

Lantmäteristyrelsens arkiv

1777. *Gränsbestämning*. Georg Marin, Halland, Falkenbergs stad, M12-1:1.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-8209-2021
Eget diarienummer:	2022-345
Uppdragsgivare:	Falkenberg kommun
Utförandetid:	13-17 Mars 2023
Personal:	Jonas Carlsson, Patrik Hallberg (Arkeologer), Gabriel Johansson (Maskinförare)
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Falkenbergs kommun, Stafsinge socken, Del av fastigheterna Smedjeholm 1:65, Snickaren 295, Stafsinge-Arvidstorp 1:95, Stafsinge-Arvidstorp 1:95, Chauffören s:1, Snickaren 1, Snickaren 5, Snickaren 9, Snickaren 10, Stafsinge-Arvidstorp, 2:14, Stafsinge-Arvidstorp 2:231, Stafsinge-Arvidstorp 2:14, Stafsinge-Arvidstorp, 2:13, Stafsinge-Arvidstorp 2:16, Snickaren 2, Stafsinge-Arvidstorp 1:10, Stafsinge-Arvidstorp 1:10, Smedjeholm 1:46, Stafsinge-Arvidstorp 1:151, Stafsinge-Arvidstorp, 1:150, Stafsinge-Arvidstorp 1:148, Snickaren 4, Snickaren 3.
Undersökt:	1019 löpmeter, 1631m ² .
Dokumentation:	Schakt mättes in med NRTK-GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasisprojektet Stafsinge2022345U. Digitala fotografier har fotonummer 2023-00065-(01-06)
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs
Prover:	Inga prover togs tillvara
Datering:	-

BILAGOR

Bilaga 1 Fotolista

Fotonummer	Motiv	Mot väderstreck
2023-65-01	Djupschakt OS274	Nord
2023-65-02	Översikt vid OS282	Nord
2023-65-03	Översikt vid OS308	Sydväst
2023-65-04	OS339 nyligen schaktad	Öst
2023-65-05	Djupschakt OS459. Vatten kryper upp i botten av schakt	Sydöst
2023-65-06	Översikt vid OS447. Vatten kryper upp i botten av schakt	Syd

RAPPORTER KULTURMILJÖ HALLAND 2022 OCH 2023

- 2022:86 S:t Clemens kyrkogård, uppdatering av kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
- 2022:87 Skummeslövs kyrkogård, uppdatering av kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
- 2022:88 Harplingegården, Harplinge 5:49, Kulturhistorisk utredning
- 2022:89 Idala kyrka, omläggning av tak, antikvarisk medverkan
- 2022:90 Lämningar längs en vattenledning Tönnersjö–Perstorp, Halland, Halmstads kommun, Tönnersjö och Eldsberga socknar, arkeologisk utredning 2022
- 2022:91 Slöinge 1:120, Halland, Slöinge socken, Slöinge 1:120, Arkeologisk utredning 2022
- 2023:01 Falkenbergs stadshus, renovering av glasgången, antikvarisk medverkan
- 2023:02 Nösslinge kyrka, ramp och ny markbeläggning, antikvarisk medverkan
- 2023:03 Nya kyrkogården i Laholm, uppdatering av kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
- 2023:04 Lindbergs kyrka, uppsättning av kameror, antikvarisk medverkan
- 2023:05 Femsjö kyrka, brandlarmsanläggning, antikvarisk medverkan
- 2023:06 Hanhals kyrka, Borttagande av bänkar samt utvidgning av kor, Antikvarisk medverkan
- 2023:07 Landeryds kyrka, Klimatförbättrande åtgärder, Antikvarisk medverkan
- 2023:08 Martin Luther kyrka, Utrymningsstege, Antikvarisk medverkan
- 2023:09 Rolfstorps kyrka, Textilförvaring, Antikvarisk medverkan
- 2023:10 Tölö kyrka, Invändig renovering, Antikvarisk medverkan
- 2023:11 Värö kyrka, Invändig ändring, Antikvarisk medverkan
- 2023:12 S:t Clemens kyrka, Laholm, Tillgänglighetsanpassning av södra entrén, Antikvarisk medverkan
- 2023:13 S:t Clemens kyrka, Laholm, Delning av altarringen, Antikvarisk medverkan
- 2023:14 Skogaby kyrkogård, kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
- 2023:15 Tvååkers kyrka, utvändigt och invändig renovering.
- 2023:16 Schakt i recenta massor intill Brovakten 4, Halland, Halmstad kommun och stad, Halmstad 5:1 (Brogatan och Hamngatan) RAÅ Halmstad 44:1 / L1997:3939, Arkeologisk undersökning 2022
- 2023:17 "Munkadiket" på Ringagård Halland, Ås socken, Ås-Bäck 6:2, L 1996:7221, Ås RAÅ 191 Arkeologisk forskningsundersökning 2012
- 2023:18 Dagsås kyrkogård - ny askgravlund, Antikvarisk konsekvensanalys. Klev 3:6, Dagsås sn, Varbergs kommun
- 2023:19 Lilla kapellet, Tölö kyrkogård, Tillbyggnad och ombyggnad. Antikvarisk medverkan
- 2023:20 Gällareds kyrka, Invändig ombyggnad, tillgänglighet samt flytt av skulpturer, Antikvarisk medverkan
- 2023:21 Trädgården 8, Bebyggelseantikvarisk dokumentation
- 2023:22 Skogstorp 4:171, Hallands län, Skogstorps socken, Skogstorp 4:171, Arkeologisk utredning 2022
- 2023:23 Sankt Nikolaus 19, Halmstad stad, Sankt Nikolaus 19, RAÅ Halmstad 44:1 / L1997:3939, Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2023
- 2023:24 Hamnmagasinet i Varberg, Getakärr 3:131, Varbergs kommun. Antikvarisk förundersökning
- 2023:25 Grimeton - kulturmiljöutredning inför ÖP
- 2023:26 Ysby 21:4 och 5:10, Halland, Laholms kn, Ysby sn, Ysby 21:4 och 5:10, Fornl. L1996:7100, Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
- 2023:27 Norre Katts bastion, Georadarundersökning, Halmstad stad, RAÅ 33:1 (L1997:4018) och RAÅ 44:1 (L1997:3939), Arkeologisk prospekteringsundersökning 2022
- 2023:28 Kungsbacka kyrka, Flyttning av predikstolen, Antikvarisk medverkan
- 2023:29 Snöstorps kyrka, Ny ljudanläggning, Antikvarisk medverkan
- 2023:30 Stafsing kyrka, Ommålning av fast inredning samt delning av altarringen. Antikvarisk medverkan
- 2023:31 Skrea kyrka, Borttagande och flyttning av bänkar. Antikvarisk medverkan
- 2023:32 Trönning kyrka, Videoprojektor och filmduk. Antikvarisk medverkan
- 2023:33 Fagereds kyrka, Invändig ombyggnad, Antikvarisk medverkan
- 2023:34 Historiska lämningar i Kv. Smeden 8, Falkenberg stad, Smeden 8, L1997:2181, Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2022
- 2023:35 Fattiggården i Tvååker, Fastarp 3:78, antikvarisk förundersökning
- 2023:36 Mesolitisk boplatz och historiska lämningar vid Åtran och Gula villan i Falkenberg Halland, Falkenberg stad, Östra gårdet 38 & Smeden 8, L1997:2181, Arkeologisk schaktövervakning 2022
- 2023:37 Hasslöv 1:24, Laholms kommun, Hallands län, Hasslövs socken, Fornlämning L2020:3341, Arkeologisk förundersökning 2022
- 2023:38 Tullbroskolan, Herting 2:1, Antikvarisk förundersökning
- 2023:39 Öströo säteri, Öströo 1:11, Antikvarisk förundersökning
- 2023:40 Årstads kyrka, byte av värmesystem, antikvarisk medverkan
- 2023:41 Värö kyrka, interiör renovering, antikvarisk medverkan
- 2023:42 Halmstads teater, invändig ombyggnad
- 2023:43 Kulturgravar i Falkenbergs pastorat, åtgärdsprogram
- 2023:44 Små spår av 1700-tal vid Falkenbergshus i samband med schaktningsövervakning Falkenberg, Herting 2:1, L1997:2181, L1997:1567, Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2022
- 2023:45 Rester efter tre flatmarksgravar från äldre bronsålder sydväst om Snickers hög, Halland, Laholm, Altona 2:1, L1996:5327 och L2022:3809, Arkeologisk förundersökning 2022
- 2023:46 Skogaby kapell, konservering och ommålning av inventarier, antikvarisk medverkan
- 2023:47 Sturegymnasiet. Tillgänglighetsanpassning, antikvarisk förundersökning.
- 2023:48 Båtsmanstorp nr 152 Hallmans, lagning av stråtak, antikvarisk medverkan
- 2023:49 Söndrums kyrka, utvändigt renovering, antikvarisk medverkan
- 2023:50 Östra kyrkogården i Varberg, kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan, uppdatering
- 2023:51 Halmstads rådhus, Antikvarisk förundersökning inför fönsterrenovering
- 2023:52 Runda konsum, Antikvarisk förundersökning
- 2023:53 Återställa kulturvärden på en kyrkogård - Alfshögs kyrkogård
- 2023:54 Arkeologisk förundersökning inom Norra Villmanstrand, Halland, Snöstorps socken, Fyllinge 20:393, L1996:7169/Snöstorp RAÅ 114, L2021:7198, Arkeologisk förundersökning 2022
- 2023:55 Skummeslövs kyrka, Ny ljudanläggning. Antikvarisk medverkan.
- 2023:56 Sankt Clemens kyrka, Laholm, Ny ljudanläggning. Antikvarisk medverkan.
- 2023:57 Arkeologisk utredning vid Skrea Backe 2023, Halland, Skrea socken, Skrea 6:45
- 2023:58 Skummeslövs kyrka, Invändig ändring, Antikvarisk medverkan
- 2023:59 Eftermedeltida markhorisont under Badhusgatan, Halmstad stad, Halmstads kommun, Halmstad 5:13, RAÅ Halmstad 44:1/ L1997:3939, Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2022
- 2023:60 Stadstomt i Kvarteret hästen Kvarteret Hästen laholm, Halland, Laholms stad och kommun, Fastighet Kv. Hästen 1 och 2, Arkeologisk Förundersökning 2023
- 2023:61 Antikvarisk förundersökning och konsekvensanalys av Lejonet 22, Falkenbergs stad
- 2023:62 St. Jörgens kyrkogård, uppdatering av bevarandeplan
- 2023:63 Vattenledning Mellby, Halland, Laholms kommun och socken
- 2023:64 Arkeologisk utredning väster om Falkenberg, Halland, Falkenberg kommun, Stafsing socken, Fastigheterna Snickaren 10 m. fl. Arkeologisk utredning 2023

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

POSTADRESS: TOLLSGATAN 7 | 302 32 HALMSTAD | TEL: 035-19 26 00

E-POST: KANSLI@MUSEUMHALLAND.SE | HEMSIDA: WWW.MUSEUMHALLAND.SE